

Szoboszlai Mihály-Várnai Tímea

Óriási tartalék rejlik a magyar kkv-k exportjában

Magyarország fenntartható növekedéséhez elengedhetetlen a nemzetgazdasági versenyképesség javítása. Ennek érdekében pedig szükség van arra, hogy a hazai kkv-k növeljék innovációs tevékenységüket és termelékenységüket, ezáltal képesek legyenek arra, hogy az exportpiacokon többen és többet értékesítsenek. A magyar exportvolumen ugyanis kevés számú, főként külföldi tulajdonossal rendelkező cégnél koncentrálódik. Ugyanakkor a kkv-k alig több mint 5 százaléka folytat exporttevékenységet. Exportunk koncentráltága azt is jelenti, hogy a kivitel ingadozása kevés nagyvállalat teljesítményének a függvénye.

A kis nyitott gazdaságok felzárkózásának fontos tényezője az export növekedése.

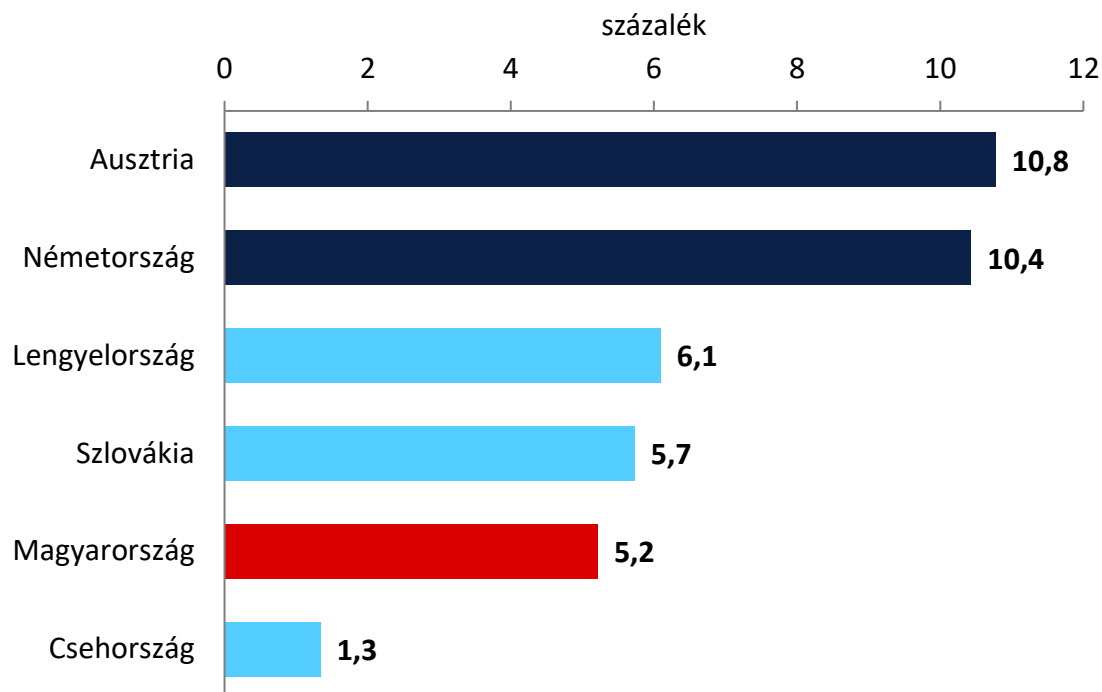
Magyarország szerepe a világpiaci exportban összességében stabilan alakult ugyan a koronavírus-járvány alatt, azonban az elmúlt tíz évben a részesedésünk változása elmaradt a V3-országok átlagától. Az exporton keresztül történő gazdasági felzárkózás fenntarthatósága szempontjából azonban nélkülözhetetlen, hogy a hazai vállalati szféra minél szélesebb körben tudja kiaknázni az exportban rejlő lehetőségeket. Ezt támogatná, ha a kkv-k növelnék jelenleg alacsony exportpiaci részesedésüket, ami egyúttal emelné az exportunk itthon teremtett hozzáadott értékét is.

A Magyarországon működő 670 ezer működő vállalat alig több mint 5 százaléka exportál. A 36 ezer aktív exportőr vállalat közül 17 ezer mikrovállalkozás, közel 11 ezer kisvállalkozás, 3900 közép vállalkozás, valamint 1100 nagyvállalat (illetve található még további 3400 gazdasági tevékenységet nem folytató áfa-rezidens vállalat, amelyek méret szerint nem besorolhatók). A kkv-k külpiazi aktivitása a nemzetgazdaságihoz hasonló, a kkv-k alig több mint 5 százaléka folytat exporttevékenységet.

A magyar kkv-k külgazdasági aktivitása a régió belüli összehasonlításban átlagos, de elmarad a hasonló méretű osztrák és német vállalatokétól. A kkv-k teljesítménye döntően meghatározza az ország versenyképességét. Az exporttevékenységet folytató kkv-k aránya 2016 óta 7 százalékról fokozatosan 5,2 százalékra – a szlovák arány alá – csökkent 2020-ra. A német és az osztrák arány a magyarnak a kétszerese, ami mutatja, hogy van tér a hazai kkv-k külpiazi térnyerésére. Tapasztalatok alapján a vállalatok termelékenységi előnye a külpiacon lépéssel tovább növekszik. Így a

magyar exportáló kkv-k aránya akkor tud növekedni, ha minél több vállalat növeli a termelékenységét a külpiacra lépés előtt.

1. ábra: Az exportáló kkv-k aránya az összes kkv-n belül (2020)

Forrás: Eurostat alapján MNB számítás.

A kkv-k külföldi értékesítése összesen az áruexport 28 százalékát érte el 2021-ben (amennyiben nem vesszük figyelembe a méret szerint nem besorolható vállalatok exportját, 1 táblázat). Az export értékének több mint 70 százaléka a nagyvállalatokra koncentrálódik. Magyarországon a legnagyobb 5 exportáló vállalat felel az exportteljesítmény 20 százalékáért, a legnagyobb 50 vállalat pedig az export közel felét adta 2020-ban.

Exportunk koncentráltasága azt is jelenti, hogy a kivitel ingadozása kevés nagyvállalat teljesítményének a függvénye. A nagyvállalatok sikere koncentráltan jelentkezik a gazdaságban, a gazdaság ellenállóképességét azonban az biztosítja, ha az ország versenyképességét a vállalatok széles köre adja.

1. táblázat: A magyar export vállalati méretkategória szerinti megoszlása (2021)

	Exportáló vállalatok száma (darab)	Exportáló vállalatok számának megoszlása	Export értékének megoszlása
Kkv	31 400	87%	28%
Nagyvállalatok	1 100	3%	71%
Áfa-rezidens	3 400	10%	1%
Összesen	35 900	100%	100%

Megjegyzés: A méret szerint nem besorolható vállalatok nélkül számított megoszlás. *A külföldi vállalatok nagy volumenű külkereskedelmi forgalmat bonyolítanak le a gazdasági tevékenységet nem folytató, magyar adószámmal rendelkező áfa-rezidenseiken keresztül. Különleges jogi helyzetükből fakadóan az áfa-rezidensek tevékenységének megfigyelése a külkereskedelmi statisztikában kiemelt jelentőségű, mert ezek a cégek évről-évre statisztikai eltéréseket okoznak.

Forrás: Eurostat alapján MNB számítás.

Tulajdonosi szerkezet szerint a hazai tulajdonú vállalkozásoknak visszafogott szerep jut az exportpiacainkon, ugyanis a magyar termékexport kevés számú, főként külföldi irányítású cégnél, koncentráltan jelentkezik. A termékexport közel 85 százaléka csupán az exportáló vállalatok mintegy 16 százalékához kötődött, amit a külföldi irányítású nagyvállalatok aktív exportpiaci jelenléte magyaráz. Más szemszögből az exportpiacokon jelenlévő hazai vállalkozások 80,7 százaléka van belföldi tulajdonban, ám ezek a cégek a termékkivitel értékének csupán 14,6 százalékát bonyolították le 2019-ben, a koronavírus-járvány okozta válságot megelőzően (2. táblázat). A hazai jövedelemképződést és ezáltal felzárkózás fenntarthatóságát támogatná a hazai tulajdonú vállalatok térnyerése exportpiacainkon, ugyanis a belföldi tulajdonú vállalatok beágyazottsága a hazai gazdaságba magasabb, továbbá a versenyszférában foglalkoztatottak 70 százaléka hazai tulajdonú cégekben dolgozik.

2. táblázat: A magyar exportáló vállalatok tulajdonosi szerkezet szerinti megoszlása (2019)

	Vállalatok száma (darab)	Vállalatok számának megoszlása (százalék)	Termékkivitel értéke (milliárd Ft)	Kivitel megoszlása (százalék)
Belföldi tulajdonos	31 882	80,7	5 177	14,6
Külföldi tulajdonos	6 342	16,1	30 063	84,8
Áfa-rezidens cégek*	1 269	3,2	230	0,6

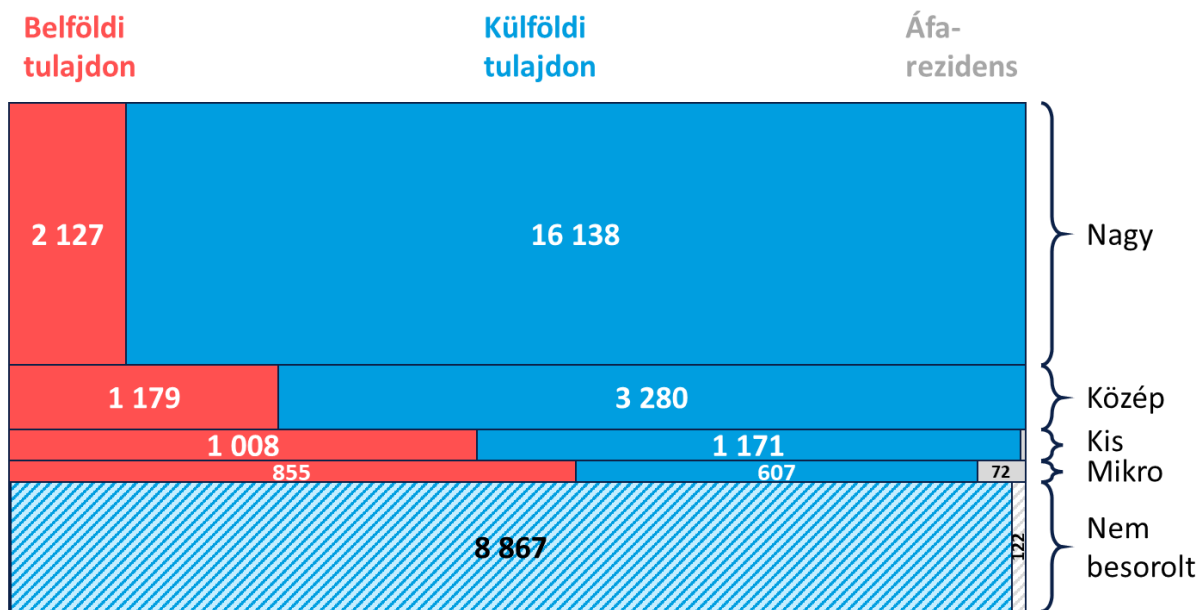
Megjegyzés: A KSH a termékexportra vonatkozó adatokat ebben a bontásban 2021. április óta nem publikálja, az utolsó adatpont 2019-re vonatkozik. *A külföldi vállalatok nagy volumenű külkereskedelmi forgalmat bonyolítanak le a gazdasági tevékenységet nem folytató, magyar adószámmal rendelkező áfa-rezidenseiken keresztül. Különleges jogi helyzetükből fakadóan az áfa-rezidensek tevékenységének megfigyelése a külkereskedelmi statisztikában kiemelt jelentőségű, mert ezek a cégek évről évre statisztikai eltéréseket okoznak.

Forrás: KSH.

A teljes termékexport több mint felét nagyvállalatok végzik, azonban a nagyvállalati körben képződő 10 forint exportárbevételből is csak 1 kerül magyar tulajdonú vállalkozásokhoz. Ennek hátterében a feldolgozóiparban működő multinacionális vállalatok jelenléte áll. A hazai export két versenyképes ágazata a járműgyártás és az elektronikai, optikai termékek gyártása. Ennek köszönhetően ebben a két ágazatban működő nagyvállalatok adják a 100 legnagyobb exportáló vállalat kivitelének felét.

A kkv-k áruexportján belül számottevően magasabb a hazai irányítású vállalatok aránya. Magyar tulajdonú vállalatokhoz a kis- és mikrovállalkozások exportforgalmának mintegy 50 százaléka, míg a középvállalkozások forgalmának közel 30 százaléka köthető (2. ábra). A hazai kis- és középvállalatok külpiaci aktivitásának ösztönzése – ami az MNB 330 pontos versenyképességi javaslatai között a 4.1. fejezetben is hangsúlyosan szerepelt – a hazai hozzáadott érték arányát is emeli a kivitelben. A nemzetgazdasági versenyképesség javításához szükség van arra, hogy a vállalkozások szélesebb köre legyen ösztönözve az innovációra és termelékenységük növelésére, illetve ezáltal arra, hogy nyisson a külpiacok felé. Az innovációvezérelt vállalkozások fontosságát hangsúlyozza a MNB 2023. évi Növekedési jelentése is.

2. ábra: A kivitel értéke az exportáló vállalatok méret és tulajdonosi szerkezet szerint (2019, milliárd Ft)

Megjegyzés: A KSH az adatokat ebben a bontásban 2021. április óta nem publikálja, az utolsó adatpont 2019-re vonatkozik (összesen 35 470 milliárd Ft).

Forrás: KSH alapján MNB számítás.

Magyarország fenntartható növekedésének és versenyképességének érdekében csökkenteni kell exportunk koncentráltóságát. Ehhez növelni kell a hazai kis- és középvállalatok innovációs tevékenységét és termelékenységét, ami a magasabb beágyazottság és hatékonyabb erőforrásfelhasználás következtében a hazai hozzáadott érték arányát is emelné a kivitelben.

„Szerkesztett formában megjelent a Világgazdaság.hu oldalon 2023. szeptember 21-én.”